

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

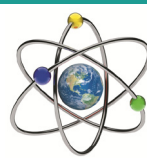
No9(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 160 sahifa,
2-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'smirlarda hissiy bezovtalikning psixologik determinantlari sifatida o'z-o'zini baholash va o'ziga munosabat xususiyatlari.....	10
Ibraymova Altinay Esemuratovna	
Bo'lajak pedagoglar shaxsiyatida ksenofobiya xavfi: kasbiy deformatsiya omillari va uning pedagogik faoliyatga ta'siri	16
Abdiraximova Dildora Begimkulovna	
Biologiya ta'limida sun'iy intellektdan foydalanish: didaktik imkoniyatlar, muammolar va metodik yechimlar.....	20
Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Talabalarda mediasavodxonlik va tanqidiy fikrlash o'rtasidagi psixologik bog'liqlik.....	28
Adizova Muxabbat Muxitdinovna	
Oliy ta'lim rahbar-kadrlarida stressogen vaziyatlarni boshqarishning pedagogik-psixologik o'ziga xos jihatlari	32
Sultonov Mansur G'aniyevich	
Boshlang'ich ta'limda individual yondashuv orqali o'quvchilarning ta'lim natijalarini yaxshilash	37
Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Bo'tayeva Saodat Xudoyor qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli resurs bazasini yaratish kompetensiyasi: tuzilma va mezonlar.....	41
Qo'qonboyeva Durdona Faxriddin qizi	
Biologiyani o'qitishda zamonaviy ta'lim metodlari.....	44
Joldasbayeva Gulchexra Maksetbayevna	
Organik fotoelementlarning moslashuvchanligini oshirish.....	49
Jalolova Pokiza Muzaffarovna	
Dzyudo sport turida texnik tayyorgarlikni takomillashtirishda maxsus mashqlardan foydalanish samaradorligi.....	54
Ko'palov Sanjar Ulug'bekovich	
Interactive Methods for Developing Sociolinguistic Competence in Higher Education	59
Baxramova Diyora Sanjar qizi	
Texnika yo'nalishi talabalarini ishlab chiqarish muhitiga tayyorlashda CDIO va sanoat korxonalari hamkorligining pedagogik imkoniyatlari	66
Gaffarov Xasan Ravshanovich	
Onkologik bemorlarga tashxisni bildirish madaniyati va uning psixologik oqibatlari (O'zbekiston misolida)... ..	70
Jonpo'lotova Manzura Jahonovna	
Malaka oshirish jarayonida rahbar-kadrlarning SOFT-kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi.....	75
Axrorova Umida Xamidullayevna	
Refleksiv ta'lim muhitida o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirishning didaktik parametrlari tizimi	81
Sadikova Shaxnoza Ulug'bek qizi	
Loyihaviy faoliyat asosida talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirish mexanizmlari	87
Jabborov Toxirjon Maqsudali o'g'li	
Biologiya fanini o'qitishda biologiya (maxsus pedagogika: logopediya) yo'nalishi talabalarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	91
Hakimova Musharraf Fozilovna, Hasanova Zebo Davlatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda bolalar adabiyotining didaktik imkoniyatlari	96
Homiyatova Mavluda Amon qizi	
Boshlang'ich sinflarda raqamli ta'lim muhitini yaratish va interaktiv metodlardan foydalanish	101
Karimova Nargiza Raximovna	

Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalar asosida bolalarning soft skillsini rivojlantirish: interaktiv va sun'iy intellektga asoslangan yondashuvlar	109
Mamatqulova Nozimaxon Shavkat qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida innovatsion pedagogik faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirish: kvazi-eksperimental tadqiqot	116
Nozimabonu Tojiboyeva	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining axborotni tekshirish va dalillarga asoslangan xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	124
Abduraxmonova Gulandam Anvarjonovna	
Funksional yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini takomillashtirishning ustuvor jihatlari	130
Safarov Dilmurod Zoirovich	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarida o'quv faoliyati samaradorligini oshirishda o'qish savodxonligining ahamiyati	135
Turg'unboyev Sirojiddin Faxriddinovich	
Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish asosida matematika fanini o'qitishda o'qituvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirish metodikasi	140
Sultonova Shahnoza Yusuf qizi	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitish metodikasini yosh omili asosida takomillashtirish	147
Akhmadaliyeva Nargizakhon Abdumalik qizi	
Tengdoshlar bilan munosabat sifatiga oilaviy muhitning bilvosita ta'siri	153
Baratullayeva Dilnoza Xabibullo qizi	
Bolalar kiyimlari va ular bilan bog'liq urf-odatlar (Buxoro vohasi misolida)	156
G'iyosova Zarina Yusuf qizi	

LOYIHAVIY FAOLIYAT ASOSIDA TALABALARDA MUSTAQIL TA'LIM KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH MEXANIZMLARI

Jabborov Toxirjon Maqsudali o'g'li

Qo'qon davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi

ORCID: 0009-0008-7105-5232

Taqrizchi: X. Abdinazarov

Qo'qon davlat pedagogika instituti Biologiya kafedrası dotsenti, b.f.f.d. (PhD)

Annotatsiya: Mazkur maqolada loyihaviy faoliyat asosida talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirish mexanizmlari tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida loyihaviy ta'limning nazariy-metodologik asoslari tahlil qilinib, talabalarining mustaqil bilim olish, axborotlarni izlash va tahlil qilish, o'z faoliyatini rejalashtirish hamda o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi imkoniyatlari yoritilgan. Pedagogik tajriba-sinov ishlari asosida loyihaviy faoliyatning talabalarining mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirishga ijobiy ta'siri aniqlangan. Tadqiqot natijalari loyihaviy faoliyat ta'lim oluvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi, kommunikativ qobiliyatlari va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita ekanligini ko'rsatdi. Shuningdek, mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirishning samarali mexanizmlari sifatida muammoli topshiriqlar, hamkorlikdagi faoliyat, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish va refleksiv tahlilning ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: loyihaviy faoliyat, loyihaviy ta'lim, mustaqil ta'lim, mustaqil ta'lim kompetensiyasi, pedagogik texnologiya, kompetensiyaviy yondashuv.

Abstract: This article examines the mechanisms for developing students' independent learning competencies through project-based activities. The study analyzes the theoretical and methodological foundations of project-based learning and highlights its potential for developing students' skills in independent knowledge acquisition, information search and analysis, activity planning, and self-monitoring. Based on the results of pedagogical experimental research, the positive impact of project-based activities on the development of students' independent learning competencies was identified. The findings demonstrate that project-based activities serve as an effective pedagogical tool for fostering learners' independent thinking, creativity, communication skills, and professional competencies. Furthermore, the study substantiates the significance of problem-based tasks, collaborative activities, the use of information and communication technologies, and reflective analysis as effective mechanisms for developing independent learning competencies.

Key words: project-based activity, project-based learning, independent learning, independent learning competence, pedagogical technology, competency-based approach.

Аннотация: В данной статье исследуются механизмы формирования компетенций самостоятельного обучения студентов на основе проектной деятельности. В ходе исследования проанализированы теоретико-методологические основы проектного обучения, а также раскрыты его возможности в развитии навыков самостоятельного приобретения знаний, поиска и анализа информации, планирования собственной деятельности и самоконтроля студентов. На основе результатов педагогического эксперимента выявлено положительное влияние проектной деятельности на развитие компетенций самостоятельного обучения студентов. Результаты исследования показали, что проектная деятельность является эффективным педагогическим средством развития самостоятельного мышления, творческого подхода, коммуникативных способностей и профессиональных компетенций обучающихся. Кроме того, обоснована значимость проблемных заданий, совместной деятельности, использования информационно-коммуникационных технологий и рефлексивного анализа как эффективных механизмов формирования компетенций самостоятельного обучения.

Ключевые слова: проектная деятельность, проектное обучение, самостоятельное обучение, компетенция самостоятельного обучения, педагогическая технология, компетентностный подход.

KIRISH

Jahon ta'lim tizimida raqobatbardosh, mustaqil fikrlaydigan va ijodiy yondashuvga ega mutaxassislarni tayyorlash ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Zamonaviy mehnat bozori talabalardan nafaqat bilimlarni o'zlashtirishni, balki mustaqil ravishda axborot izlash, tahlil qilish, muammolarni hal etish va amaliy faoliyatda qo'llash kompetensiyalariga ega bo'lishni talab etadi. Shu bois oliy ta'lim tizimida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Mamlakatimizda oliy ta'lim sifatini oshirish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu jarayonda loyihaviy faoliyat talabalarning mustaqil bilim olish, ma'lumotlarni tahlil qilish, qaror qabul qilish va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiruvchi samarali ta'lim texnologiyasi sifatida e'tirof etilmoqda ^[9]. Natijada talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalari shakllanib, ularning kasbiy tayyorgarligi takomillashadi.

Pedagogika sohasidagi tadqiqotlarda loyihaviy ta'limning nazariy asoslari va ta'lim samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari keng yoritilgan. Biroq talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik mexanizmlari, xususan, loyihaviy faoliyatning mazmuni, bosqichlari va metodik ta'minoti bilan bog'liq masalalar yanada chuqur o'rganishni talab etadi. Mazkur muammoning nazariy asoslari loyihaviy ta'lim, konstruktivizm, pragmatizm, sotsiokonstruktivizm hamda o'z-o'zini boshqarib o'qitish nazariyalariga tayanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Loyihaviy ta'lim texnologiyasining ilmiy asoslari amerikalik pedagog va faylasuf Jon Dyui tomonidan ishlab chiqilgan pragmatik ta'lim nazariyasiga borib taqaladi. Olim ta'lim jarayonida "learning by doing" ("bajarish orqali o'rganish") tamoyilini ilgari surib, bilimlar tayyor holda berilmasligi, balki talabalarning amaliy faoliyati jarayonida egallanishi zarurligini ta'kidlagan ^[5]. Dyuning fikricha, haqiqiy o'rganish real hayotiy muammolarni hal qilish jarayonida yuzaga keladi va talaba ta'limning faol subyekti sifatida ishtirok etishi lozim ^[3]. Jon Dyuning shogirdi Uilyam Kilpatrik loyihalar metodini ishlab chiqib, uni mustaqil va maqsadga yo'naltirilgan faoliyat sifatida tavsiflagan. Olimning ta'kidlashicha, loyiha talabaning qiziqishi va ehtiyojlariga asoslangan holda tashkil etilganda uning bilish faolligi, tashabbuskorligi va mustaqilligi rivojlanadi ^[2]. Kilpatrik loyihani bilimlarni o'zlashtirish vositasi emas, balki shaxsni rivojlantirish omili sifatida baholagan.

Mustaqil ta'lim nazariyasining rivojlanishiga B. Zimmerman muhim hissa qo'shgan. U o'z-o'zini boshqarib o'qitish nazariyasida ta'lim oluvchining maqsad qo'yish, o'z faoliyatini rejalashtirish, monitoring qilish va natijalarni baholash ko'nikmalarini asosiy omillar sifatida ko'rsatadi ^[8]. Tadqiqotlar loyihaviy faoliyat talabalarda aynan shu kompetensiyalarni rivojlantirishini tasdiqlaydi.

Zamonaviy tadqiqotchilar loyihaviy ta'limni XXI asr kompetensiyalarini shakllantirishning samarali vositasi sifatida baholaydilar. Xususan, Markula va Aksela loyihaviy ta'lim talabalarni mustaqil o'rganish, tanqidiy fikrlash va hamkorlikda ishlashga yo'naltirishini ta'kidlaydilar ^[10]. Loyens va hamkorlari esa loyihaviy faoliyat oliy darajadagi fikrlash, refleksiya va mustaqil o'quv faoliyatini rivojlantirishga xizmat qilishini ilmiy jihatdan asoslab berganlar ^[4].

Ilmiy-pedagogik adabiyotlar tahlili loyihaviy faoliyatning nazariy asoslari pragmatizm, konstruktivizm, sotsiokonstruktivizm va o'z-o'zini boshqarib o'qitish nazariyalariga tayanishini ko'rsatdi. Mazkur yondashuvlar talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirishning metodologik negizini tashkil etadi hamda ularning kasbiy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyasi murakkab integrativ sifat bo'lib, u shaxsning mustaqil ravishda bilim olish, o'z faoliyatini tashkil etish, boshqarish va baholash qobiliyatlarini o'zida mujassamlashtiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda loyihaviy faoliyat asosida talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirish mexanizmlarini aniqlash va ularning samaradorligini baholash maqsadida nazariy hamda empirik metodlardan foydalanildi. Nazariy tahlil jarayonida pedagogika, pedagogik texnologiyalar, kompetensiyaviy yondashuv va loyihaviy ta'limga oid ilmiy manbalar, normativ-huquqiy hujjatlar o'rganildi hamda qiyosiy tahlil qilindi.

Empirik tadqiqot metodlari sifatida kuzatish, anketa, suhbat va pedagogik tajriba-sinov ishlari qo'llanildi. Kuzatish orqali talabalarning loyihaviy faoliyatdagi faolligi, mustaqil qaror qabul qilish, axborot bilan ishlash va o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalari baholandi. Anketa va suhbatlar yordamida talabalarning mustaqil ta'limga munosabati hamda loyihaviy faoliyatdagi tajribalari o'rganildi.

Tajriba-sinov jarayonida tajriba guruhida loyihaviy faoliyat asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar, nazorat guruhida esa an'anaviy o'qitish metodlari qo'llanildi. Olingan natijalar matematik-statistik tahlil usullari yordamida qayta ishlanib, loyihaviy faoliyatning talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirishdagi samaradorligi aniqlandi. Tadqiqot metodlarining uyg'unligi muammoni har tomonlama o'rganish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida loyihaviy faoliyat asosida talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirishga qaratilgan metodik tizim ishlab chiqildi va amaliyotga joriy etildi. Ushbu tizim motivatsion-maqсадli, mazmuniy, tashkiliy-faoliyatli va refleksiv-baholash komponentlaridan iborat bo'lib, talabalarining mustaqil bilim olish, axborot bilan ishlash, faoliyatini rejalashtirish va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qildi.

Tajriba-sinov natijalari loyihaviy faoliyat talabalarining mustaqil ta'limga bo'lgan qiziqishi va faolligini oshirishini ko'rsatdi. Tajriba guruhi talabalarini muammoni aniqlash, axborot izlash, ma'lumotlarni tahlil qilish va amaliy yechimlar ishlab chiqishda yuqori natijalarni namoyon etdilar. Diagnostika natijalariga ko'ra, ularda motivatsion, kognitiv, faoliyatli va refleksiv kompetensiyalar darajasi nazorat guruhiga nisbatan sezilarli darajada oshdi.

Tahlil natijasida loyihaviy faoliyatning samarali mexanizmlari sifatida muammoli topshiriqlardan foydalanish, individual va guruhli faoliyatni uyg'unlashtirish, raqamli ta'lim resurslaridan foydalanish, refleksiya jarayonlarini tashkil etish hamda loyiha natijalarini taqdim etish amaliyoti aniqlandi. Ushbu mexanizmlar talabalarda mas'uliyat, tashabbuskorlik, mustaqillik va ijodkorlik sifatlarini rivojlantirishga xizmat qildi.

Olingan natijalar loyihaviy faoliyatning kompetensiyaviy yondashuv talablariga mosligini tasdiqlab, talabalarining nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lash, real muammolarni hal qilish va hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini samarali rivojlantirishini ko'rsatdi (1-jadval).

1-jadval: **Mustaqil ta'lim kompetensiyalarining shakllanish darajasi (%)**

Daraja	Tajriba boshida	Tajriba oxirida
Yuqori	18	42
O'rta	47	46
Past	35	12

Demak, tadqiqot natijalari loyihaviy faoliyat talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirishning samarali mexanizmi ekanligini tasdiqladi hamda oliy ta'lim muassasalarida ushbu yondashuvni keng joriy etish zarurligini ko'rsatdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari loyihaviy faoliyat talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirishning samarali pedagogik vositalaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Tadqiqot jarayonida loyihaviy faoliyatning nazariy-metodologik asoslari tahlil qilinib, uning talabalarining mustaqil bilim olish, axborot bilan ishlash, muammolarni hal etish, o'z faoliyatini rejalashtirish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirishdagi imkoniyatlari aniqlandi.

Tajriba-sinov ishlari natijalari loyihaviy faoliyat asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonida talabalarining mustaqil ta'lim kompetensiyalari sezilarli darajada rivojlanganligini tasdiqladi. Xususan, talabalarining mustaqil axborot izlash, ma'lumotlarni tahlil qilish, ijodiy yondashuv asosida amaliy yechimlar ishlab chiqish hamda o'zlashtirilgan bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llash ko'rsatkichlari oshdi. Bu esa loyihaviy faoliyatning ta'lim samaradorligini ta'minlashdagi muhim ahamiyatini ko'rsatadi.

Tadqiqot davomida talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirishning samarali mexanizmlari sifatida muammoli vaziyatlarga asoslangan loyihalar, hamkorlikdagi faoliyat, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, refleksiv tahlil va natijalarni taqdim etish jarayonlari belgilandi. Ushbu mexanizmlarning uzviy integratsiyasi talabalarining o'quv-bilish faoliyatini faollashtirishga va ta'lim jarayonida subyekt sifatida faol ishtirok etishiga xizmat qildi.

Olingan natijalar asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

- loyihaviy faoliyat talabalarining mustaqil ta'limga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi;
- mustaqil bilim olish va o'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyalarining shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi;
- nazariy bilimlarni amaliyot bilan integratsiyalash imkoniyatlarini kengaytiradi;
- talabalarining tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi;
- kommunikativ, axborot bilan ishlash va muammolarni hal etish kompetensiyalarining rivojlanishini ta'minlaydi.

Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida, xususan, "Pedagogik texnologiya" fanini o'qitish jarayonida loyihaviy faoliyatga asoslangan metodikalarni keng qo'llash maqsadga muvofiqdir. Ushbu yondashuv bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, ularning mustaqil ta'lim olishga tayyorligini oshirish hamda zamonaviy ta'lim talablariga mos kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 2019. – 192 с.
2. Clausen N. R. Self-Directed Learning in Problem- and Project-Based Learning: A Study of Self-Direction in the Aalborg PBL Model. – Aalborg: Aalborg Universitetsforlag, 2023. – URL: <https://doi.org/10.54337/aau679676715>
3. Dewey J. Experience and Education. – New York: Macmillan, 1938. – 116 p.
4. Loyens S. M. M., van Meerten J. E., Schaap L., Wijnia L. Situating higher-order, critical, and critical-analytic thinking in problem- and project-based learning environments: A systematic review // Educational Psychology Review. – 2023. – Vol. 35. – Article 39. – URL: <https://doi.org/10.1007/s10648-023-09757-X>
5. Muslimov N. A. Kasb ta'limi o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish texnologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. – 220 b.
6. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – М.: Академия, 2000. – 272 с.
7. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: Народное образование, 2005. – Т. 1–2.
8. Tolipov O'. Q., Usmonboyeva M. H. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. – 240 b.
9. Tolipov O'. Q., Usmonboyeva M. H. Pedagogik texnologiya: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Tafakkur Bo'stoni, 2020. – 300 b.
10. Wu X.-Y. Unveiling the dynamics of self-regulated learning in project-based learning environments // Heliyon. – 2024. – Vol. 10, No. 5. – Article e27335. – URL: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e27335>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.